

דברים וקווים לזכרו של הרב קאפח זצוק"ל

הרב נתן בריזל

תודה להשי"ת כעשרים שנה לערך, זכיתי ליהנות ממנו, מאורו ומעומק משנתו והשקפתו, ללמוד ולראות במקצת מאורחות חייו. ואף שכמובן ראיתי ולמדתי אצלו הרבה דברים, אך כדאי לציין חלק מהם, כדי שגם אחרים ילמדו מזה אורחות חיים.

ידוע היה הרב קאפח כגאון בתורה הבקי בכל מקצועותיה ומכמניה, חכם הרזים, שהעשיר את העולם התורני ביצירות מופת, לגדל ולפאר שמו הגדול של רבנו הרמב"ם נ"ע. כמשנתו העמיק חקר משך הרבה שנות חייו, ועולם התורה חב לו על כך תודה והכרת הטוב. אמנם במאמר קצר זה חשבתי לשתף את הקורא בהרגשותיי ובהתפעלותי מעצם האישיות הענקית, מהנהגתו היום יומית, יחד עם הסתכלותו החודרת הגובעת מנפש קדושה אשר אך ורק דבר ה' נר לרגליו.

חייו עלי אדמות, היו בהכרה והרגשה — שכל יום שהוא חי, כאשר ביכולתו ובאפשרותו לעבוד את השי"ת — ללמוד התורה הקדושה ולקיים המצוות, הרי זה מתנה וחסד גדול, שזיכה אותו בורא כל העולמים הטוב ומטיב עם בריותיו. שהעניק לו האפשרות לעבדו ולעשות לו נחת-רוח. ובעקבות הכרה נעלית זו שליוותה אותו תמיד, חס על ביטול הזמן, וניצל כל רגע מהחיים לעבודת הבורא ב"ה.

כל הבא עמו במגע הוקסם מאישיותו וגדלותו. כשאתה רואה לפניך אדם גדול ענק שבענקים, נעים הליכות, השופע שלות הנפש, שמחת חיים ומאור פנים, ומהודו ואורו היה משפיע ומקרין לכל. כל זאת כחלק בלתי נפרד מאהבת תורה שיקדה בקרבו, אשר כל מחשבותיו בהליכותיו עם הבריות, היו מושרשים על יסודות ההלכה וההשקפה התורנית.

כשלמדתי עם תלמידיי בישיבת "קדושת ציון" — באבוב", ולמדנו אז הלכות שבת, נתן לי בטובת עין, העתק של פירושו על הרמב"ם הלכות שבת, אף שעדיין היה באמצע ההדפסה, ואפילו לא ידע מי אני, ובאיזו ישיבה מדובר. ואכן דבריו העשירו אותי הרבה. מסתבר כי

הרבצת תורה לא הייתה חשובה בעיניו אלא לשליחות קדושה בלבד במסירות נפש. ועל כן נהנה מאוד לחבב את התורה ולומדיה, אף הקפיד לפתוח בעצמו את פתח בית-הכנסת לכבוד הלומדים והמתפללים, שהרי את הכל ראה כתפקיד ושליחות.

מידותיו היו להפליא: היה רחמן גדול ואהוב על הכול, הרגיש מצב השני בכל לבו, והיה כמעייין השופע רחמנות וטוב לב. קיבל כל אדם בסבר פנים יפות, והתייחס לזולת ביראת הכבוד, ונתן לו ההרגשה שהוא אדם חשוב, יציר כפיו של הקב"ה.

טוב לבו היה עולה על גדותיו, השתדל תמיד לעשות חסד, לעזור ולהקל לשני, ולהנעים לו את החיים. וכך חניך את בני משפחתו, ואכן זכה והצליח לבנות ביתו — בית של חסד, והשתתפות עם מצב הזולת. ומאז הרבה שנים עוסקת הרבנית קאפח שליט"א, בניהול ענייני חסד וצדקה, ועד היום מפעלה קיים, ואכן יברכה ה' להמשיך במעשיה בבריאות ובאושר עד ביאת הגואל.

היה רחוק מאד ממחלוקת, ולא ראו אצלו שום תרעומת, טענות ומענות על שום אדם; אפילו על אלו שחלקו עליו ופגעו בו, גם עליהם לא כעס ולא החזיק טינה ושנאה בלב, ואך הצטער צער פנימי, וריחם עליהם בכך שהיצר הצליח להכשילם.

אף שהיה אדם גדול ומורם מעם, לא הסתכל על עצמו כבעל מעלה, לא הרגיש שום עליונות, לא התגדל ולא התנשא על הזולת. מידת השתוותו אפילו לפשוט שבפשוטים, הייתה להפליא, והיה מהמיוחדים במידה זאת. מיותר לציין עד כמה השריש הכרה זו אצל כל שומעי לקחו, להסתכל על כל יהודי כאח, כשהתייחסות נכונה זו מביאה גם סלחנות. וזכורני כשביקשו ממני הנהלת הישיבה רשות לסלק תלמיד חולה נפש ל"ע, שהפריע מאד לסדרי הישיבה ולתלמידים, נזכרתי במידותיו של הרב, לפעול במדת הרחמנות גם במקרה כזה, וכך הצלחתי להשפיע להתנהג עמו כמו אח שנחלה ר"ל, ואכן הצליחו בכך בחכמה ובסבלנות, בלי לפגוע בו. מרוב אהבתו אל הבורא ב"ה, ואהבת המצוות שהייתה טבועה בכל הוויותו, היה משתדל לקיים המצוות בכל ההידורים, והיה שש ושמח, ופניו היו קורנים, כשהצליח לקיים מצוה כהלכתה. בהתפעלות ובערגה היה מספר, האיך קיימו המצוות בתימן בשלימות הרצויה.

גם היה מתאמץ להדר בשלימות הרצויה ברוח הדברים; כך היה משתדל ללכת כל בוקר קודם התפילה, לשמוע קריאת התרנגול, כדי לומר את הברכה "הגותן לשכוי בינה" בשלימות ובהרגשה הראויה.

אי אפשר לתאר את גודל שמחתו ועליצות ליבו בחג הסוכות, שזכה לקיים מצות סוכה כראוי וכנכון. כאשר עשה את סוכתו בחדר בתוך הבית, בו היו כל הרהיטים, כפי שהיה נוהג בזמן היותו בתימן. הידור במצות "תשבו — כעין תדורו".

כמה הצטער בראותו, שעיתונים ודפים שיש בהם אותיות מרובעות, מתגלגלים ברחוב, ואין פוצה פה ומצפצף, והרי זה אסור לפי שיטת הרמב"ם.

כל ימיו היו רצף אחד של מסירות נפש, להרבות כבוד שמים, ללמד את העם דרך ה', להגדיל תורה ולהאדירה — והיה לו רצון גדול להעמיד תלמידים הגונים, עובדי ה' באמת, ולהשפיע ולהחדיר אמונה בלב השומעים. וכמו שכתב הרמב"ם בספר המצוות על אברהם אבינו

ע"ה, שאחר שזכה להכיר ולדעת שיש בורא ומנהיג לבירה, פרסם דבר זה, כדי שגם אחרים ידעו ויכירו את הבורא ב"ה.

וכך היה מוסר שיעורים לתלמידים, מקשיבים, מחפשים קירבת ה'. ובהיותו בעל מחשבה ומעמיק גדול, הרצה שיעורים נפלאים בספרי מחשבה: "מורה נבוכים" לרמב"ם, "אמונות ודעות" לרס"ג, "חובות הלבבות" לרבנו בחיי. כשהשיב לשואליו דבר בעצה ובהלכה, היה נכנס לעובי הבעיה שנתעוררה, וכך נוכחתי לשמוע בהיותי אצלו בחול המועד כיצד עונה תשובות בכל חלקי התורה בבקיות נפלאה ובבהירות גדולה, ובפתרון מציאותי לכל הבעיות. בהזדמנות אחת זכיתי לגלות ולהכיר דרגתו הגבוהה והנעלית בהרגשת "אשרנו מה טוב חלקנו"; היה זה כאשר שוחחנו אודות ענייני שכר ועונש – גהינם וגן-עדן. תוך כדי השיחה פנה אלי בגילוי לב בכנות ובתמימות: "הרי לעבוד ולשמור מצוות מלך מלכי המלכים שהוא הבורא ומנהיג את העולם הוא השכר הכי גדול שיש לנברא, ומה שייך עוד לבקש שכר על זה". כדי להעריך את גודל השגתו בזה, תמיד העובדה שבכל הדורות שמורים ביטויים כאלו לשרפי מעלה.

ברצוני לציין מה שראיתי אצלו דבר נדיר מאוד, שכיום כמעט ולא נמצא. נוהג העולם הוא, שהמעמיד תלמידים באמירת שיעורים וכיו"ב, מכיר את כל אחד באופן אישי, בין השאר משום שנהנה מזה שהתלמידים מקשיבים לשיעוריו, ומעריכים אותו, ויוצר איתם קשר חזק. ואילו הוא היה מופשט לגמרי מדבר זה, מכיון שכל מעשיו היו לשם-שמים, בלי שום הנאה אישית. אף אני שהייתי אצלו במשך השנים, ומשתתף בשיעוריו, לא הכיר אותי באופן אישי, מעולם לא שאל לשמי, ולא יזוה חוג ועדה אני משתייך. והדבר פלא.

תמיד היה משתתף בצער השכינה הקדושה, והיה מיצר ודואג, ולבו כאב על שיש הרבה יהודים, שאינם שומרי תורה ומצוות. גם היה מתנגד גדול על טעויות ושיבושים שהשתרכבו בתוך הציבור, כגון התופעות שיש כיום, שאנשים נמשכים אחר דברים משונים, אמונות תפלות ודעות כוזבות, מבקרים והולכים אצל כל מיני מתחזים כמגידי עתידות, יש מהם שבעצמם ריקים מכול וכול. גם ביקורת זו לא נאמרה כמובן בצורה או הרגשה של התנשאות ח"ו, אלא מתוך רחמנות אמיתית על העניים בדעת.

כמו כן הצטער תמיד, והיה מוחה ומתריע נגד התופעה, שיש דרשנים שאינם מבינים גדלות חז"ל הקדושים, ושדבריהם באגדות חז"ל, יש בהם סודות גדולים, והם מבינים ודורשים הדברים כפשוטם.

בהתנהגותו ראו את דברי הרמב"ם: קיים את האמת מפני שהוא אמת, שהיא הדרגה העליונה ביותר.

יתן ה' שמעשיו יהיו נר לרגלינו, ונזכה ללכת בדרכיו, ולהתדבק בהנהגתו, במעשיו ובמידותיו, כי כל מהות חייו היו שלהבת קודש לכבוד ה' ותורתו, ממנו יראו וכן יעשו.